

Gulspurv *Emberiza citrinella*

Yellowhammer

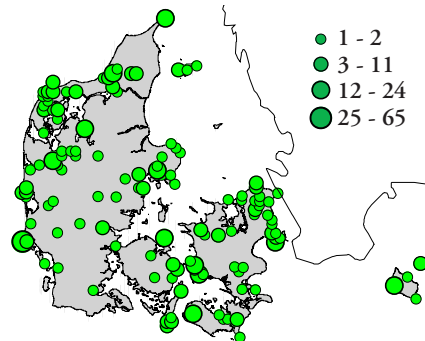

Fig. 2. Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96).

I Danmark er gulspurven en almindelig og vidt udbredt ynglefugl. Arten er knyttet til åbent landskab med småbeplantninger. Gulspurven er udbredt over det meste af Europa med størst yngletæthed i de centrale og nordøstlige egne. I de fleste områder er kun en del af bestanden trækfugle. Andelen af trækfugle varierer fra år til år og er sandsynligvis påvirket af vintervejret. I Danmark observeres flest fugle på træk i oktober-november samt i marts-april.

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark blev den første gulspurv ringmærket af Dansk Ornithologisk Central i 1918. I alt er mærket 28.360 fugle, hovedparten efter midten af 1960'erne (fig. 4). Det årlige antal mærkninger toppede i 1970 med 1.284 fugle.

I alt 517 gulspurve er genmeldt, svarende til en genmeldingsandel på 1,8%. Genmeldingerne stammer fra mærkninger udført over det meste af landet

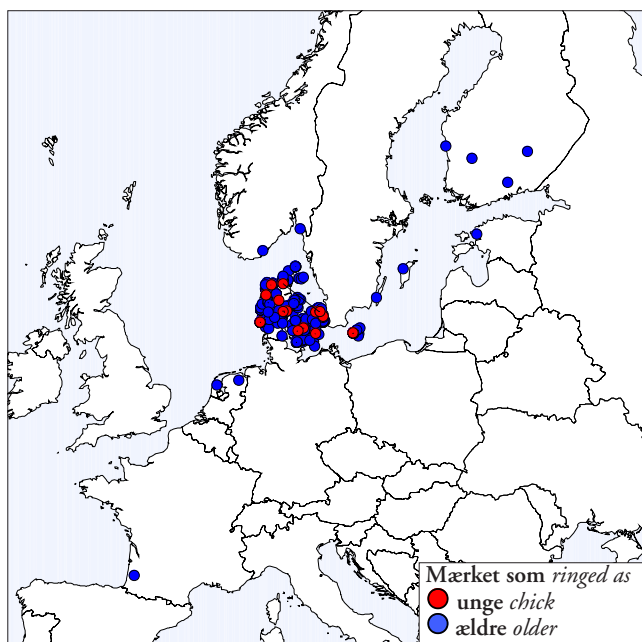

Fig. 1. Samtlige genfund af gulspurv ringmærket i Danmark (n=612). All recoveries of yellowhammer ringed in Denmark (n=612).

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed 28.360

Genmeldinger Recoveries

Antal genmeldinger No. of recoveries 612
 -heraf uden for Danmark Recovered abroad 12(2%)
 Antal fugle No. of individuals 517
 -heraf mærket som unger Ringed as chicks 15(3%)
 Genmeldingsandel Proportion recovered 1,8%
 Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark Ringed abroad and recovered in Denmark 19

Ekstremer Extremes

Højeste alder Oldest bird min. 7 år 4 mdr.
 Længste afstand Longest dist. Frankrig France 1.573 km
 Nordligst Northernmost Finland Finland (62° 02'N)
 Sydligst Southernmost Frankrig France (43° 56'N)
 Østligst Easternmost Finland Finland (27° 10'E)
 Vestligst Westernmost Frankrig France (00° 55'W)

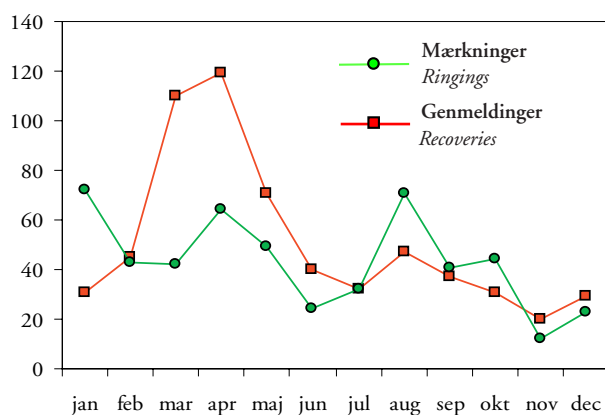

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af gulspurv. *Month of ringing and recovery for recovered yellowhammer.*

(fig. 2). Der er mærket gulspurve i alle årets måneder, dog flest i januar, april og august (fig. 3). De mange mærkninger i januar skyldes formentlig fangst ved foderpladser, mens de mange mærkninger i april og august muligvis afspejler, at fuglene i denne periode bevæger sig mere omkring, og dermed fanges i spejlnet (se også Wernham m.fl. 2002). Kun 3% af de genmeldte fugle er mærket som redeunger. 151 gulspurve mærket fra 16. maj til 31. august tilhørte formodentlig også den danske ynglebestand. Men en stor del af fuglene, mærket uden for yngletiden, har formentlig også været danske ynglefugle, da der i Danmark blot er genmeldt 19 gulspurve fra udlandet.

Bevægelsesmønstre

De danske gulspurve kan med god ret betegnes som standfugle. Blandt 166 fugle, mærket som unger eller ynglefugle, er kun seks genfundet mere end 5 km fra mærkningsstedet. Længste tilbagelagte afstand for disse fugle var 11 km. Hele 80% er genfundet på mærkningslokaliteten, heraf adskillige flere år efter mærkningen. Ynglefuglene er genfundet i yngleområdet i alle årets måneder, og der er ingen foretrukken spredningsretning. I yngletiden er der i alt genfundet 89 gulspurve, som var mærket uden for yngletiden i Danmark, og heller ikke disse har tilbagelagt store afstande. Den længste afstand var 37 km, og blot 16 (18%) opholdt sig mere end 5 km fra ynglelokaliteten. Otte gulspurve, ringmærket som redeunger, er genfundet i et efterfølgende år, og ingen havde bevæget sig mere end 5 km.

Et adfærdsstudium på Molslaboratoriets arealer har bl.a. vist, at hannerne generelt er meget trofaste overfor deres territorium fra år til år (Poul Hansen pers. meddl.). De to længstlevende hanner sad 7 år i træk i deres territorier.

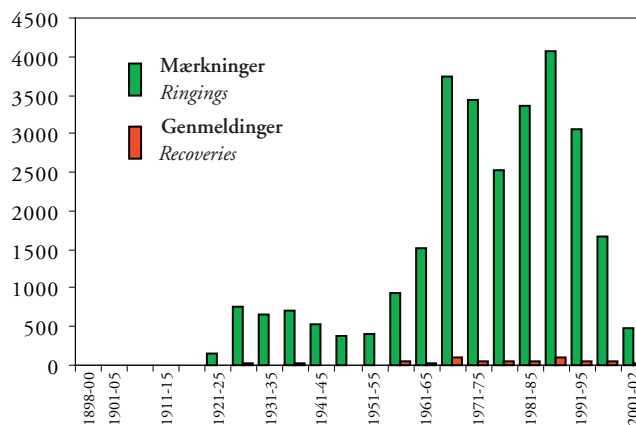

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for gulspurv ringmærket i Danmark. *Ringing and recovery year of yellowhammer ringed in Denmark.*

Der er dog også eksempler på gulspurve, ringmærket i Danmark, som har tilbagelagt relativt store afstande. Således er 13 fugle genfundet mere end 100 km fra mærkningslokaliteten. Disse fugle er alle mærket uden for yngletiden, i perioden 14. oktober til 1. maj. Genfundene antyder, at Danmark primært passeres af gulspurve på et sydvestgående træk. Danmark gæstes således af trækfugle fra det sydlige Norge, Sverige, Finland og Estland (fig. 1). To gulspurve, genfundet i det sydlige Norge var begge mærket i Jylland, mens fuglene, der blev genfundet i Finland og Estland, var ringmærket i det østlige Danmark. I Danmark er desuden fundet 15 gulspurve ringmærket i hhv. det sydlige Norge, Sverige og på Ålandsøerne (fig. 5). De fem norske fugle er alle fundet i Jylland. Trækgæsterne, mærket i vore nordiske nabolande, er fundet i Danmark fra november til og med april, flest i december. En del af trækgæsterne overvintrer

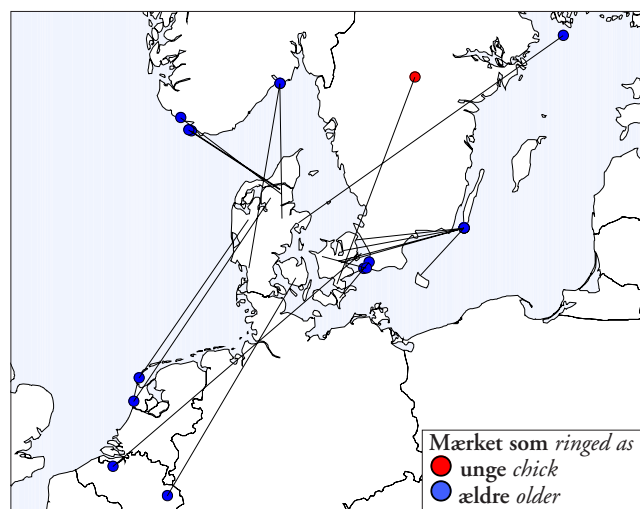

Fig. 5. Mærkningslokaliteter forbundet til genfindingslokaliteter for gulspurv ringmærket i udlandet og genmeldt i Danmark (n=19). *Ringing localities connected to recovery sites of yellowhammer ringed abroad and recovered in Denmark (n=19).*

således i Danmark, mens andre trækker mod sydvest. Her er én danskmærket gulspurv genfundet i det sydlige Frankrig og to i Holland (fig. 1). Ligeledes er fire fugle, mærket i Holland og Belgien genfundet, i Danmark i træktiden (fig. 5). Blandt 22 gulspurve, ringmærket i vinterperioden og genfundet i en efterfølgende vinter, er 19 genfundet på samme lokalitet. En gulspurv overvintrede det ene år i Danmark og det næste i Holland, en anden skiftede fra Danmark til Gotland. Lignende eksempler på fugle, der ikke har været trofaste mod vinterkvarteret, er påvist andre steder i Europa (Cramp & Perrins 1994).

Genmeldings- og dødsårsager

I alt 69% af genmeldingerne drejer sig om aflæsninger af levende fugle (fig. 6A), en i Holland og resten i Danmark. Langt hovedparten er aflæst på mærk-

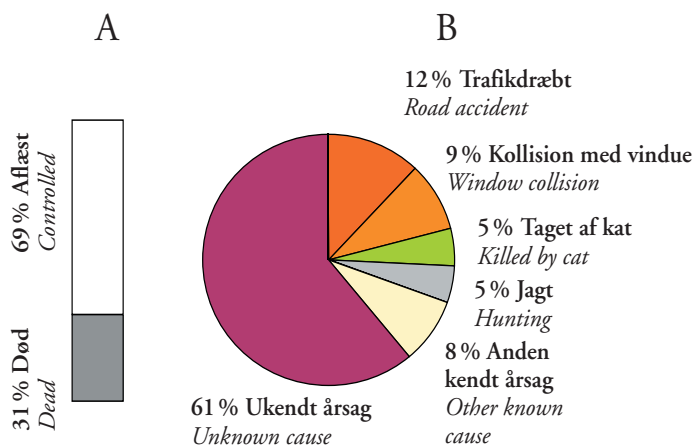

Fig. 6. A) Genmeldingsårsager (n=612) og B) dødsårsager (n=190) for gulspurv ringmærket i Danmark. A) Cause of recovery (n=612) and B) cause of death (n=190) of yellowhammer ringed in Denmark

ningslokaliteten eller få km derfra. Dødsårsagen er ikke oplyst eller fastslået for størstedelen af de gulspurve, der er gemeldt som døde (fig. 6B). Den primære kendte dødsårsag er kollision med biler (12%). Andre hyppige dødsårsager er kollision med vinduer (9%), dræbt af katte (5%) og skudt (5%). Skudte fugle er ikke indrapporteret siden 1978.

Den længstlevende gulspurv blev mindst 7 år og 4 mdr. Fuglen blev ringmærket på Bornholm som voksen i januar 1927 og fundet død samme sted i november 1933.

English summary

The yellowhammer is a very common breeding bird in open countryside all over Denmark, mainly in farmland with bushes and hedgerows and in scrubland. It is also a common passage migrant and winter visitor. The first yellowhammer was ringed in Denmark in 1918, with the majority ringed from the 1960s to today. Birds ringed in most of Denmark have been recovered. The recovered birds were ringed throughout the year, most in January, April and August. Only 3% were ringed as chicks. Only six birds ringed in the breeding season were recovered more than 5 km from the breeding site. The longest distance travelled for a Danish yellowhammer was 11 km. Thirteen birds ringed in Denmark have, however, been recovered more than 100 km from the ringing site. These birds were all ringed in October–April. The recoveries indicate that Denmark is visited by migrants from Norway, Sweden, Finland and Estonia, and that some of these birds spend the winter in Denmark whereas others continue SW to the Netherlands, Belgium and France. Norwegian yellowhammers are most frequent in Jutland and Swedish and Finnish yellowhammers most frequent in eastern Denmark. A few recoveries indicate that some yellowhammers spend subsequent winters in different areas.